

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Polemica

Burghaber, Adam

Fribvrgi Helvetiorvm, 1678

XLVIII. De Gratia Actualis Natura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72462](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72462)

ac in sui servitium indefinenter trahat, ut vult Jansenius: adeoque flexibilitas arbitrij in utramque partem, quæ fuit in Adamo, in nos transfusa non sit, extinctam profus corruptamque naturam, ac penitus omnem sublata fuisse libertatem, necesse est, prout contendunt Calvinus, Lutherus, Buzerus, & alij Sectarij. Quid enim ultra ad hoc, ut illa penitus sublata sit, exigitur, quàm ut nulla sit indifferentia ad agendum bonum? ut voluntas concupiscentiæ imperio serviat? ut non suppetat medium antiquam arbitrij flexibilitatem obtinendi? quæ aliæque cum admittat Jansenius, non apparet amplius, quomodo in nobis liberum arbitrium concedere queat.

XXVI. Ad 5. Negando Majorem. Nam omnis voluntas ex vi actûs primi determinata ad unum, ut habeat necessitatem operandi; eò ipso definit esse libera, eâ libertate, quam Sacra Scripturæ, Concilia, Patres & Theologi ad meritum & demeritum requirunt. Etsi enim fateantur omnes, quemvis voluntatis actum esse liberum libertate oppositâ violentiæ vel coactioni, non tamen eâ libertate, quæ laudem vel vituperium parit, & de qua solâ contenditur cum hæreticis, & quam agnoverunt Gentiles, contra quos efficaciter probat D. Augustinus, dari præscientiam actuum futurorum, qui etsi prævisi maneant nihilominus liberi ex eo, quod omnia eo modo præsciuntur esse futura, quo futura sunt; cui nihil derogat, dari aliquem actum voluntatis non liberum. Unde inferitur, eum solum actum esse liberum, quem voluntas positâ omnibus ad agendum requisitis efficere vel non efficere potest.

XXVII. Ad 6. esse decumanum mendacium. Nam quotquot ab exordio Ecclesiæ fuerunt Catholici Doctores, Sacris litteris insistentes hanc liberi arbitrij definitionem, quod sit facultas que positâ omnibus ad agendum requisitis, agere vel non agere possit, aut apertè tradiderunt, aut ita supposuerunt, ut haud obscure ex illorum verbis conijci possit. Equidem video Jansenium in opere suo non paucos etiam Auctores pro opinione suâ allegare. Sed eos nolentes volentes sibi servire facit. Plurimum testimonia, quæ à vero sensu avulsa pro se adducit, ipsi non patrocinantur, sed apertè adversantur. Reliqui autem ferè omnes Auctores, qui vel obscure loquuntur, vel in speciem Jansenio favere videntur, ipsæ aut vicinis locis tam disertè & velut ex professo docent libertatè indifferentiæ ad utrumlibet à Jansenio impugnatam, ut eosdem vel non vidisse, vel malâ fide illos attulisse, haud immeritò censetur. De reliquò Libertatem indifferentiæ Sac. Scripturæ omnino concordare, & gratiæ Christi nihil derogare, constat tum ex dictis, tum ex dicendis magis constabit.

XXVIII. Ad 7. Denique, esse calumniam gravissimam, ac impudentissimam. Pelagius præter nudas liberi arbitrij vires, non nisi externam legis, & doctrinæ gratiam agnovit, nullam verò gratiam internam concessit, quæ à Spiritu S. profecta tum voluntatem intus moveat, ejusque dejectas vires roborat, tum ipsam operationem conferat. Illi autem, qui libertatem indifferentiæ propugnant, omnem prædictam gratiam internam à Pelagio negatam, & contra istum à Concilijs A-rausicano, Milevitano, & novissimè à Tridentino assertam fidelissimè tenent, apertissimè docent, & constantissimè defendunt. Quomodo ergo Pelagianismum resuscitant, dum, quam dixi, liber-

tatem indifferentiæ, propugnant? Eandem libertatem indifferentiæ clarè asseruerunt antiquissimi Patres, ut ex ipsorum verbis patet apud Bellarm. L. 6. de Gratia & Lib. arbit. c. 11. Quam parum autem isti vetustissimi Patres per assertam Libertatis indifferentiam primò excitarunt errorem pelagianismi, tam parum istum jam damnatum iterum resuscitant illi Auctores, qui sæpe dictam libertatis indifferentiam propugnant. Patet igitur ex his, nihil argumentis Jansenij contra libertatis indifferentiam subesse, nisi injurias, calumnias, & mendacia, in Sac. Scripturam, SS. Patres, & in Catholicos Doctores ac Scriptores. De Pelagianismo autem plura in sequentibus controversijs.

CONTROVERS. XLVII.

DE GRATIÆ ACTUALIS Naturâ.

Gratia hic loci non est accepti beneficij recompensatio: neque affectus benevolentiae, quo quis alterum gratum habet, sed potius donum & beneficium ex tali benevolentia profectum; quo sensu Gratia subinde accipitur latè pro quovis beneficio gratis concessio, & comprehendit creationem, conservationem aliæque dona merè naturalia. Propriè autem sumitur pro dono divino naturæ ordinem aliquo modo transcendente, & ad supernaturalem beatitudinem consequendam adjuvante. Ita sumpta inprimis dividitur in Gratiam gratis datam: & Gratiam gratis facientem; per priorem intelligitur illud duntaxat donum, quod à Deo gratis concessum est ad utilitatem aliorum, cujusmodi sunt gratiæ linguarum, curationum, prophetiæ, miraculorum &c. de quibus Scholastici cum S. Thoma 1. 2. Q. III. a. 4. & 5. per posteriorem intelligitur Gratia justificans & gratum faciens vel formaliter, ac permanenter, ut facit gratia habitualis, vel dispositivè ac transeunter, ut facit gratia actualis; de hac nunc: de illa post agemus.

PARS PRIOR

DOCTRINÆ CATHOLICORUM.

I. **D**octrina prima. Gratia Actualis est bona cogitatio in humano intellectu divinitus excitata ad voluntatem à malo abstrahendam & ad bonum inclinandam præsertim tempore tentationis. Explico ex Danielis c. 13. Cum Susanna uxor Joachim à duobus impuris senibus ad adulterium sollicitaretur cum mortis comminatione, ni voluntati eorum obsequeretur, cepit ejus voluntas metu mortis concussa trepidare. Tum repente Deus suggestit illi bonam cogitationem de sua præsentia, & omnium scientia, quæ cogitatione voluntas roborata se refolvit potius morti, quàm peccare, ut diceret v. 25. *Melius est mihi absque opere incidere in manus vestras, quàm peccare in conspectu Domini.* Hæc cogitatio Dei præsentis & omnia vi-

nia videntis fuit Actualis Gratia, cujus virtute peccatum vitavit metu mortis superato, & insigni actu Charitatis exercito, quod mallet mori, quam Deum offendere. Aliud pertinens ad desiderium boni habemus in Davide. 1. Paralip. 17. v. 1. qui splendorem sui palatij considerans, & Arcæ Dei sub pellibus latentis vilitatem contempnans cepit cogitare de templo extruendo: *Eccē ego, habito in domo cedrina, Arca autem federis Domini sub pellibus est; quasi diceret, nonne hoc est turpe, me habitare tam splendide, & Arcam DEI tam abjecte asservari? quæ cogitatio de Majestate Dei fuit Gratia Actualis in ejus voluntate excitans reverentiam DEI, & desiderium honoris ejus per extruccionem magnifici templi promovendi.*

II. Hujusmodi cogitationes piæ seu Gratia Actualis in SS. Litteris appellantur varijs nominibus. 1. dicuntur Illuminationes, quia spirituale lumen cognitionis intellectui humano impertunt. Joannis 1. v. 9. *erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem.* 2. Inspiraciones, quasi taciti susurri in auriculam Job 32. v. 9. *Inspiratio omnipotentis dat intellectui gratiam.* 3. Vocaciones, quia, hominem ad Deum vocant. Proverb. 1. v. 24. *vocavi & renuistis* 1. Corinth. 1. v. 26. *videte vocationem vestram.* 4. Locutiones Osee. 2. v. 14. *loquar ad cor eius.* 5. Tractationes Ioan. 12. v. 32. *omnia traham ad me ipsum.* Joan. 6. v. 44. *nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* 6. Excitationes quasi dormientium. ad Ephes. 5. v. 14. *surge qui dormis, & illuminabit te Christus.* 7. Impulsus Apocal. 3. v. 30. *Ego sto ad ostium, & pulso, si quis aperuerit mihi januam, intrabo per illam; quem etiam impulsit Suarez Part. 2. de gratia L. 3. c. 7. n. 7. indicari ait à Tridentino Sess. 7. c. 5. ubi dicitur vocatio ad justificationem fieri tangente deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem.*

III. Iftas cogitationes bonas interdum Deus immediate per se excitat non adhibita causa secundã: interdum mediatè per causas secundas, five per Angelos, qui species phantasiæ commovent, & per naturalem sympathiam intellectus cum imaginatione etiã cogitationes excitant præsertim in Somnijs, sicut Angelus dormienti Joseph est locutus, Math. 2. v. 13. five per homines, Doctores, Scriptores, Monitores. &c. five per objecta sensibilia, v. g. conspectum cadaver excitat memoriam mortis, & rerum humanarum vanitatem ostendit, ex quo gignitur contemptus mundi &c. Ex istis cogitationibus plerumque oriuntur indeliberati motus voluntatis, vel inclinationes ad bonum, vel retrahentes à malo; atque utrosque hosce actus tam intellectus scilicet, quam voluntatis significari nomine Gratia & Auxilia actualis, & istud per illos adæquatè constituit, communiter tenent Theologi, & aperte traditur à Concilio Arausicano 2. Can. 7. ubi docet, *nullum posse consentire prædicationi evangelicæ, neq; bonum aliquid eligere absq; illuminatione & inspiratione spiritus S. qui dat omnibus suavitatem in consentiendo.* Quamvis autem prædictos actus in nobis producat Deus, potentij nostris etiam physice concurrentibus, hoc ipso quod sint vitales, rectè nihilominus dicitur Deus producere illos in nobis sine nobis; ex qua etiam causa benè ab Arausicano dicitur *homo eosdem non facere; quia cum de homine fermo est, iste operari & agere*

non dicitur, nisi agat humano modo, id est liberè.

IV. *Doctrina secunda.* Prædictæ Gratia & Auxilia divina non cogunt aut necessitant hominem ad assentiendum, sed tantum suadent & alliciunt, ut pro sua libertate vel acceptare possit consentiendo, vel respuere negligendo. Ita Omnes Catholici Doctores Probatur 1. ex Sacra Script. Isaia. 5. v. 4. *quid est quod vitra debui facere vineæ meæ, & non feci? an quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruscas?* Psal. 94. v. 8. *hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra.* Math. 22. v. 3. *nisi vocare invitatos ad nuptias, & volebant venire.* 2. ad Corinth. 6. v. 1. *exhortor vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Probatur 2. ex Concilij. Trident. Sess. 6. c. 5. *tangente Deo cor hominis &c. inspirationem illam recipiens abijcere potest.* Idem can. 4. *si quis dixerit, liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum &c. non posse Deo dissentire, si velit, anathema sit.* Senonense Anno 1528. decreto fidei 15. non est tale trahentis gratia auxilium, cui resisti non possit. Probatur 3. ex PP. S. Augustinus Lde Spirit. & Litt. c. 34. *Misericordia Dei prævenit nos: consentire autem vocationi Dei, vel ab eadem dissentire nostra voluntatis est.* Prosper L. 2. de vocat. gent. c. 12. *quod non potest, inquit, nisi cooperante Spiritu Dei fieri, eorum meritis deputatur, quorum id voluntate potuit non fieri.* S. Anselmus in c. 6. Math. in Paulo ait, *videtur cogens Dei voluntas, sed non est, quia licet sit percussus, tamen voluntate erat liberã, ut resisteret, si nollet.* Similia testimonia plura ex S. Scripturis, Concilij, & PP. habentur passim. Probatur 4. Ratione. Si nolle ac velle divinæ prorsus non humanæ est potestatis, & Deo adferendum, quod homo agat vel non agat, atque hoc potius, quam illud præstet. Ergo irrita erit omnis Dei per se suosque Pastores admonitio increpatioque. Nam quomodo monere potest Deus, ut nos salutem operemur, convertamur, aperiãmus pulsanti, si ipse solus in nobis operatur, convertit, aperit? quomodo increpare poterit his verbis: *volui, & nolulistis: extendi manum, & renuistis: dedi spiritum, & resististis;* cum illo per datam gratiam serid volente, manum extendente, spiritum dante, nemo nolle, renuere, resistere valeat? aut si istud fecerit, adeoque noluerit, certum sit, Deum noluisse, & consequenter (quod horrendum.) fallere & mentiri? quomodo dicimur *laborare cum gratia, cooperatores Dei esse, necessitatem non habere, sed potestatem Deum sequendi,* nisi liberè voluntas præstet, quod potuit omittere, aut non præstet, quod exequi potuisset? ut jam diximus in priori controversia,

V. Concedit Amesius tom. 4. fol. 75. cum Calvinistis, hominem in prædictis habere naturalem arbitrij libertatem: negat verò, eum absque gratia regenerationis vires habere idoneas ad Spiritualia opera pietatis præstanda. Ergo habemus intentum per illud prius; quippe aliud non contendimus, quam in pijs operibus iustificationem præeuntibus nos habere libertatem; hoc si admittunt Calvinistæ, quæ ratione negare poterunt istud posterius, nos ante gratiam regenerationis non habere vires idoneas ad illa pia opera, quæ ad recipiendam regenerationis gratiam disponunt? aut quomodo hæc duo sibi coherent? Gerhardus similiter L. 2. Part. 3. fol. 538. cum Lutheranis concedit, libertatem in ho-

mine ad pia opera iustificationem antecedentia, quando Deus eidem contulit vires bene operandi. Ergo iterum habemus intentum; siquidem prædictis viribus supernaturalibus non dicimus ex natura nostra superaddi libertatem, ut nugarur Gerhardus, sed ita gratiam seu vires supernaturales homini concedi asserimus, ut illa liberam huius voluntatem alliciat, suaviterque trahat, non autem suppressâ aut sublatâ libertate ita eandem necessitet ad consensum, ut iste soli Deo sit attribuendus.

PARS POSTERIOR.

ERRORES HAERETICORUM.

VI. Error Primus est Pelagij, qui præter nudas liberi arbitrij vires & externam legis & doctrinæ gratiam non admittebat ullam aliam gratiam internam, quæ inus illuminet, excitet, moveat, bonam voluntatem inspiret, eamque in opere adjuvet, & cum ea opus bonum perficiat. Verùm de hoc errore pluribus infra agemus. Hoc obiter notasse nunc sufficiat, gravissimâ à Jansenio fieri inoposturâ affirmante, omnem gratiam etiam internam, quam admittunt Theologi Societatis JESU, non esse aliam, quam qualem admisit Pelagius, nec in modo operandi ab illius gratia differre. Nam Societatis Theologi mordicus quoad hoc punctum de gratiâ defendunt id omne & solum, quod concilia Arausicanum, Milevitanum & Tridentinum; item SS. Patres tradiderunt, adeoque affirmant, hominem per vires naturæ id posse, quod Concilia & Patres affirmant, eundem per vires naturæ posse: negant verò hominem absque gratia posse ea, quæ Concilia & Patres eundem sine gratia posse negant. Aut proferat Jansenius unum ex omnibus Theologis Societatis, qui eandem cum Pelagio doctrinam contra Concilia & Patres tueretur. Quomodo ergo doctrina Theologorum Societatis non est alia, quam qualem admisit Pelagius?

VII. Error secundus est Cornelij Jansenij Episcopi Iprensis, qui docet, non posse hominem gratiæ resistere, si velit, adeoque absolute necessitari sive ad bonum, si gratiam habeat, sive ad malum, si illâ careat. Est iste ipsissimus etiam error Calvini L. 2. Inst. c. 2. §. 10. Rursus in antidoto Sess. 6. §. porro, & in can. 4. ejusdem Sessionis. Item Lutheri de servo arbitrio, atque aliorum. Sic autem Scribit Jansenius Tom. 3. L. 2. c. 5. col. 103. Nullum adiutorium gratiæ, cujus usus ita ponitur in arbitrio voluntatis, ut illo utatur, aut non utatur: ut illud amplectatur, aut deserat: Ut illi consentiat aut non consentiat, si voluerit, ad medicinale adiutorium (hoc est veram gratiam Christi) ullo modo pertinere potest. Et ibidem c. 4. col. 97. Adiutorium gratiæ ante lapsum Adæ tale erat, ut ab ipso libera voluntatis nutu penderet, salvâque maneret illa libertatis in utramque partem flexilis indifferentia: nunc verò tale est, quod supra effusivâ faciat influere facultatem, nec ipsius libero arbitrio subiaceat: sed hoc ipso, quo datur, simul usus ejus & influxus detur, sicuti hoc ipso, quo adest iustitia, fit iustus animus. Probant isti omnes communem sibi errorem primò ex illo Ezechiel. 36. v. 26. Auferam à vobis cor

lapideum, & dabo vobis cor carneum &c. ex quibus verbis sic argumentantur. Cor lapideum non habet in potestate suâ fieri carneum. Sed voluntas hominis peccatoris est cor lapideum. Ergo non habet in potestate suâ fieri carnea, id est, spiritualiter bona per regenerationem. Confirmatur 1. homo non cooperatur ad illud, quod in ipso creatur à Deo. Sed cor novum in homine creatur à Deo apud eundem Prophetam cap. 11. v. 19. 2. Peccatores in Script. dicuntur mortui in peccatis Joan. 5. v. 25. ad Ephes. 2. v. 1. ad Colof. 2. v. 13. Ergo ut tales cooperari Deo nõ possunt, sed ut vitalem à Deo virtutem habent. 3. homo peccato depressus non attingit divina ac supernaturalia. 1. ad Corinth. 2. v. 4. Animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus. Probant secundo ex Patribus. Cælestinus I. Papa in epist. ad Episcopos Galliæ scribit, Ita Deum in cordibus hominum atque in ipso libero arbitrio operari, ut Sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bonus voluntarius ex Deo sit. S. August. relatus capit. refuscitatus dist. 1. dicit, cum Deus sit vita anime: anima verò corporis, sicuti corpus vivere non potest absente anima, ita non nisi Deo presente anima vivere valet. D. Basil. Homil. de humilit. pluribus ostendit, Deum gratiâ sub omnia in nobis operari, allegans in hunc finem illam sententiam Pauli 1. ad Corinth. 4. v. 7. quid habes quod non accepisti? Probant tertio ratione, Tum quia liberum hominis arbitrium secus, atque ex opposito se habet ante lapsum, ac post istum. Ergo sicuti gratia prius pendeat à nutu liberi arbitrij, ita istud nunc subiacet efficaciam illius. Tum quia si libertati usus & non usus gratiæ subditur, non jam est adiutorij genus aliud, quam possibilitatis, uti asserbant Pelagiani; unde Pontificij Doctores, inquit Hanneken, doctrinâ suâ validam manum Pelagianis porrigunt. Tum quia peccator non potest à se repellere gratiam, scilicet divinam, quam non habet in manu sua. Plura argumenta ex Sac. Script. Patribus ac Concilijs accumulavit Amel. Tom. 4. à fol. 80. Gerhard. L. 2. Part. 3. suæ Confess. à fol. 542. Meno Hanneken in suo Iren. à fol. 796. & alij Sæctarij, sed quæ vera cum istis coincidunt, & ex responsionibus ad ista solvi facillime possunt.

VIII. Error iste, in quem, ut diximus, præter Calvinistas & Lutheranos olim, nunc etiam Jansenistas præcipites eunt, satis rejectus vit in priore controver. part. post. Er tunc Concilium Trident. (quod post cætera Concilia accuratissime omnia ad auxilia gratiæ spectantia tradidit) definiat hominem à gratia præveniente excitatum eidem gratiæ liberè assentiri, ac cooperari, sic ut illam etiam abijcere possit, nempe non cooperando, atque anathemate percutiat dicentem: liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum nihil cooperari, nisi posse dissentiri, si velit, male omnino Jansenius tale adiutorium à Gratia excludit. Cum Concilio Trident. stant orthodoxæ Ecclesiæ veteres Doctores ita apertè pro libertate voluntatis humanæ in actibus supernaturalibus etiam post lapsum Adami, ut ipsimet Protestantes fateantur, prædictos Patres sibi in hoc articulo adversari. Calvinus L. 2. Inst. c. 3. §. 7. hoc, inquit perperam homini tribuitur, quod gratia prævenienti pedisse quâ voluntate obsequatur, ideo non rectè à Chrysostomo scriptum est, nec gratiam sine voluntate, nec voluntatem sine gratiâ quâquam operari posse. Centuriatores Magdenburgenses in præfat. de 2. Sæculo Apostolis proximo sic habent. admiratione & deploratione dignum est, quod

quod tam cito magna observationes magnorum articulorum fieri solum inciderunt; nam doctrina de libero arbitrio statim hoc seculo cepit vitari, nimirum, viribus humanis tributum est. Paræus in Comment. in Apocal. c. 6. v. 5. quoniam, ait, & præcipui Patres Græci & Latini Ambrosius, August. Hieron. Chrysostomus aliquot exinde hausisse errores de matrimonio, calibatu, de gratia & libero arbitrio &c. Pro solutione argumentorum inoppositum adductorum. Revocandum est in memoriam id, quod supra jam insinuavi, nimirum aliud esse, hominem non habere in potestate suâ gratiam vocantem seu excitantem ad operationes bonas: aliud eundem non habere in potestate suâ, ut oblatam à Deo gratiam respuat aut acceptet, eique coöperetur; prius concedimus, posterius negamus, utrumque conformiter S. Scripturæ, Concilij, ac Patribus. Item aliud esse, hominem in peccato mortali constitutum posse facere operationes proprias filij adoptivi: aliud eundem cum auxilijs gratiæ posse per potentias suas vitales actus supernaturales elicere, sequè ipsi disponere ad regenerationem filiationem adoptivam, atque hæreditatem Dei; prius negamus; posterius affirmamus, utrumque iterum conformiter Sac. Scripturæ Conciliorum ac Patrum testimonijs. Hoc posito.

IX. Respon. 1. Ad 1. probationem ex Sac. Scriptura 1. cor lapideum idem esse, ac durum, intractabile, ac inexorabile, adeoque per metaphoram cordis lapidei non accipi, nisi pro obduracione in peccatis, quæ sine dubio voluntaria est, & volens coöperari gratiæ excitanti, & adjuvanti potest illud mutare in cor carneum, hoc est, molle, mobile ac flexile, ut locum istum interpretatur Tiranus ex S. August. Hieron. Theodoro & alijs Patribus. 2. juxta sensum etiam Adversariorum ex prædictis verbis aliud non evinci, quam, non posse hominem in mortali peccato constitutum absque auxilijs gratiæ inde liberari & ad regenerationem aspirare, cum his verò posse; siquidem peccator vires ad vitaliter operandum semper retinet. Ad 1. confirmationem concedimus totum de creatione, seu infusione gratiæ habitualis seu justificantis, quod sine dubio est solius Dei; quid verò hoc contra nos, qui dicimus, homines per opera pietatis auxilijs divinis adjutos disponi congruè ad illam gratiæ justificantis infusionem. Ad 2. distinguendo; ergo ut tales operari non possunt per principium habituale supernaturale actiones meritorias vitæ æternæ, concedimus: per principium actuale supernaturale opera pietatis congruè disponencia ad justificationem, negamus consequentiam; distinctio hæc ex infra dicendis constabit. Ad 3. Sensum esse Apostoli juxta Tiranum & alios, hominem, qui solum animam seu animale intellectum ductorem sequitur, quique solius animæ naturali lumine nititur & ducitur, non capere & assequi posse, quæ sunt propria Spiritus DEI, id est, divina & spiritualia mysteria, quæ discutienda sunt per rationes non à lumine naturali intellectus, sed fidei & Spiritus Sancti ministratas, quas idcirco homo animalis non percipit. Et quid inde contra nos, & coöperationem liberi arbitrij cum divinâ gratiâ?

Respon. 2. Ad 2. probationem ex Patribus. Quoad Cælestinum Papam, nulli dubium esse, Sanctam cogitationem, pium consilium, omnemque motum bonum voluntarium ex Deo esse; ex hoc autem

minimè sequitur, Deum ita in nostro libero arbitrio hæc operari, ut istud nihil coöperetur, nec resistere possit, si velit; quod tamen erobandum, & alienissimum est à Cælestino Papa. Ex capitulo resuscitatus non etiam inferri, hominem gratiâ justificationis, seu Spirituali habitatione Dei destitutum, destitui quoque viribus naturalibus liberi arbitrij, ut per has non possit auxilijs actualibus gratiæ excitantis & adjuvantis coöperari, aut resistere, si velit. Itaque S. Augustinus in loco cit. aliud non intendit, quam hominem gratiâ justificationis destitutum, hoc ipso etiam destitui viribus ad functiones vitæ spiritualis, hoc est, operationes meritorias, quod non est contra nos. Quando verò idem S. Pater L. 2. de peccatorum meritis c. 5. dicit, *adjuvari non posse, nisi qui aliquid sponte conatur*, non patitur se trahi in eum sensum, ut volunt Adversarij, quasi solum velit, Deum bonam voluntatem in homine creare: non autem, ut liberè velit coöperari; nam eodem loco ait: *si non esset operator, ille non esset coöperator*. Et quia L. de Spiritu & Lit. c. 34. supra cit. scribit, *consentire vocationi Dei, vel ab ea dissentire nostra propria voluntatis est*, nihil clarius est apud S. Augustinum, quam hominem in conversione sua habere liberam voluntatem, & gratiæ Dei coöperari posse. S. Basilius bene facit, omne bonum in nobis gratiæ Dei adscribendo, idque conformiter D. Paulo 1. ad Corinth. 4. Sed ex hoc nequaquam sequitur: Ergo hominis voluntas non concurrat liberè in conversione sua cum gratia Dei vocantè & excitante. De reliquo D. Basilius expressè ait, *voluntatem hominis in conversione suâ non prorsus esse otiosam sed aliquid operari*, ideoque hæc ipsius verba rejiciuntur in Lib. Concord. Tit. de bonis operibus. & lib. arb. quem Lutherani pro fide suâ explanatione evulgarunt.

XI. Respon. 3. Ad 3. probationem ex rationibus. Ad 1. Liberum hominis arbitrium post lapsum Adami non esse penitus in nobis destructum, sed solum imminutum ac defectum, ut supra dictum. Ad 2. cum S. Tridentinum Concilium utique nobis Pelagianum errorem non obrudat; non aliam autem describat gratiam, quam quâ Deus hominem præveniat, excitet, moveat, illuminet, cor tangat, & bonum inspiret, atque de omnibus his dicat, hominem à Deo motum & excitatum *dissentire posse, deesse posse, abijcere posse*, oportet planè, eam gratiam, quam abijcere, & cui dissentire, ac deesse quis potest, veram Christi gratiam esse à S. Scriptura traditam, à S. S. Patribus assertam, ab universa Ecclesiâ (quæ columna est veritatis) omnibus retrò sæculis retentam, assertam, & approbatam. Unde negamus, non jam aliud esse adjutorij genus, quam possibilitatis. Et Meno Hanneken alijque Sectarij absque fronte effutiunt, Pontificios Doctores hæc doctrinâ suâ validam manum porrigere Pelagianis. An etiam D. Paulus manum derendit validam Pelagianis, quando 2. ad Corinth. 6. v. 1. adhortatus est, *ne in vacuum gratiam Dei recipereamus*, id est, sine effectu & sine, ad quem data est, careret? Item S. Stephanus Actor. 7. v. 51. cum dixit: *dura cervice & incurvatis cordibus, vos semper Spiritui Sancto*, id est, gratiæ resistitis; quippe probè novit uterque, gratiam effectu carere, & resistere illi nos posse? Ad 3. Loquendo de gratiâ actuali (de habituali non est in præsentibus quæstio) vocante, excitante, verum esse, quod homo

homō non habeat eam in manu sua, quasi a Deo debitam; ac si eandem gratiam Deus misericorditer offerat, falsum esse, quod homo pro libertate suā illam a se repellere nequeat. Quid enim aliud est, gratia resistere, non consentire, desse, dissentire, eam abijcere, destituere suo effectu, non aperire pulsanti, quæ in Sacris Litteris Concilij, ac Patribus de gratia actuali toties affirmantur, quàm gratiam actualem a Deo concessam repellere a se?

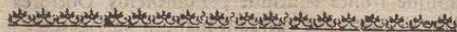
XII. Ipsimet Sectarij insuperabilem hinc habent difficultatem. Dicunt, peccatorem converti ac regenerari a Deo, nisi hujus ordinationi & operationi ille se malitiosè protervè & insolenter se opponat, Deumque a se abigat, si in impenitentia ac infidelitate sua persistat. Quæro igitur, habuitne peccator ille, qui non regeneratur & non convertitur, aliquando in manu sua Dei gratiam, operationem, ac creationem novi cordis in se, vel non? Si primum, Ergo habuit voluntatem liberam, quâ hanc a se repulit, & culpâ suâ non est conversus ac regeneratus. Si alterum. Quomodo malitiosè Deum ejusque gratiâ & operationem a se amovit, si non habuit illam unquam in manu suâ? possumne id abijcere, ut inde malitiosus dicar, quod nunquam habui? Quare haud injustè talis peccator conqueri & dicere Deo potest: reijcis me, & damnas, quod me non converterim, non crediderim &c. & tamen hanc conversionem & regenerationem nunquam in manu mea habui; si enim habuissem, hoc ipso jam conversus ac regeneratus essem; tu quippe totum in me operatus fuisses, ego verò tantum passivè me habuissem, nec potuit tuæ motioni resistere potuissem. Quis autem persuadere sibi possit, Deum ita vanè & illusoriè peccatores ad pœnitentiam, conversionem, ac fidem vocare, atque etiam impœnitentes ac incredulos æternum damnare, ut isti justissimè conqueri de illo valeant? Sed de hoc plura infra.

CONTROVERS. XLVIII.

DE GRATIÆ ACTUALIS, divisione.

Non uno eodémque modo Deus hominibus suam elargitur Gratiã; licet enim omnibus bene velit, nullique desit, dubitari tamen non potest, unum alio plus ab eodem diligi, majorique gratiã donari, juxta illud Malachia 1. v. 2. *Jacob dilexi: Esau autem odio habui, hoc est, minus dilexi.*

PARS PRIOR

DOCTRINÆ CATHOLICORUM.

1. *Doctrina prima.* Gratiarum Actualium, de quibus in priori controversia, alia est sufficiens: alia Efficax. Sufficiens tantum est, quæ suo frustratur sine, & liberum consensum, quem petit, non impetrat, licet ad impetrandum

ex suo nomine sufficiat. Efficax est, quæ fortitur effectum, & quidem non casu, sed infallibiliter v. g. plurimi auditores interfunt concioni, in qua suadentur virtutes, & vitia dissuadentur, DEO cooperante, & in animis eorum bonas cogitationes excitante, sine quibus externa verba prædicationis nihil efficerent, ut ait S. Augustinus L. 15. Civit. Dei c. 101. & tamen non idem effectus apud omnes sequitur, sed aliqui sine fructu abeunt, qui habent gratiam tantum SuffICIENTEM: alij verò dictis obtemperant, qui habent gratiam EFFICACEM. Unde fit

II. *Doctrina secunda.* Etiam post Adæ lapsum præparatur a Deo, & offertur omnibus hominibus Gratiã verè sufficiens, perquam infideles ad fidem converti, peccatores è sceleribus resurgere, præcepta servare, peccata vitare, & in justitia perseverare possunt; si gratiã ipsimet non desint, quæ tamen efficax sic non est, ut per eam re ipsâ convertantur. Ita cum S. Thoma. 128. Q. 106. art. 2. & pluribus alijs locis Theologi communiter. Probatu doctrina hæc, catholica i. ex Scriptura Iſa. 5. v. 4. *Quid est, quod ultra debui facere vinea mea, & non feci ei? an quod expectavi, ut faceret uvas, & fecit lebrusca?* Ezech. 18. v. 23. & 32. *nunquid voluntatis mea est mors impij, dicit Dominus Deus: & non ut convertatur a vijs suis, & vivat? Quare moriemini domus Israël? quia nolo mortem morientis, dicit Dominus, revertimini & vivite.* Rom. 10. v. 21. *ex Iſa. 65. v. 2. extendi manus meas tota die ad populum non credentem & contradicentem.* In his & pluribus similibus locis Sac. Scripturæ Deus conqueritur, quod peccatores ab ipso vocati ad pœnitentiam converti noluerint. Sed non justè quereret de illis, nisi habuissent auxilium sufficiens ad pœnitentiam agenda. Ergo &c. Omitto innumeros alios locos, quibus DEUS dicitur lux, salus, & propitiatio omnium; ac nolens aliquos perire, ut ait S. Petrus epist. 2. c. 3. v. 9. sed omnes ad pœnitentiam reverti; quæ omnia testimonia gratiam suffICIENTEM omnibus omnino dari luculenter ostendunt.

Probatu 2. ex Concilij & Patribus. Arausico- num II. can. 25. statuit, *Omnes Baptizatos posse, que ad salutem pertinent, exequi, si velint.* Trid. Sess. 6. c. 5. & 14. item 29. ubi doctrinaliter ita universaliter statuit, *Homines per peccatum a Deo averti per ejus gratiam ad justitiam se disponere: & gratiam lapsi peccatum amissam recuperare: & post peccatum lapsi resurgere posse.* D. Augustinus L. 83. Q. 4. *quæst. 83. ad illam cenam, inquit, nec omnes, qui vocati sunt, venire voluerunt: nec illi, qui venerunt, venire possent, nisi vocati: Itaque nec illi debent sibi tribuere, quod venerunt, quia vocati venerunt: nec illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed tantum sibi, quoniam, ut venirent vocati, erat in eorum libera potestate. Vocatio ergo ante meritum voluntatem operatur; qui autem vocatus non venit, sicut non habuit meritum præmij, ut vocaretur, sic inchoat meritum supplicij, cum vocatus venire neglexerit.* Ita S. Pater; Sibi autem nemo tribuere debet, quod vocatus non venerit, si gratia defuisset, peccatam venire potuisset. Similia habent alia Concilia & Patres, quæ aperte supponunt gratiam suffICIENTEM. Probatu 3. Ratione. Tum quia, ut post lapsu etiam Adæ omnibus hominibus tam justis, quàm etiam injustis detur gratia verè sufficiens, quæ & hi ad justitiam pervenire, & illi in eadem perseverare possint, exigat Christi Redemptoris Mediatorisque omnium Munus & Officiu,